

dokazuvannya u tsyvilnomu sudochynstvi. Kyiv: Interservis, 2018. S. 336. 392 s. [ukr.]. 9. Tsyvilne protsesualne pravo Ukrainy. pidruchnyk. Vydannia 2-e, pereroblene i dopovnene. U 2-kh tomakh. Za red. doktora yurydychnykh nauk, profesora, akademika M. M. Yasynka. Kyiv: Alerta, 2021. T. 1. S. 255. 330 s. [ukr.]. 10. Fursa S. Ia., Tsiura T.V. Dokazy i dokazuvannya u tsyvilnomu protsesi: naukovopraktychnyi posibnyk. (Seria: Protseualni nauky). Kyiv: Vydavets Fursa S. Ia., KNT, 2005. S. 96. 256 s. [ukr.]. 11. Liezin Ye. Ye. Zabezpechennia dokaziv v tsyvilnomu protsesi Ukrainy: Dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 2018. S. 80. 230 s. [ukr.].

Tymchenko Hennadii. Some problematic issues of the institute of securing evidence in civil proceedings

The article examines the place of the rules on securing evidence in the structure of proving the circumstances of civil cases, the concept and procedural form of securing evidence in civil proceedings. The author substantiates that adversarial and dispositive principles determine the parties' free disposal of their rights, the burden of proof of their claims and objections, equal opportunities to prove their legal position before the court, and elements of judicial guidance in civil proceedings. Taken together, these principles determine the specifics of the nature of the procedural activity to establish the circumstances of civil cases.

The author argues that the procedures for securing evidence are an important element of the mechanism for exercising the parties' evidentiary rights, in particular, the right to collect and present evidence. Due to various circumstances, the necessary evidence is not always at the disposal of the parties. At the same time, the possibility to resort to securing evidence corresponds to the general duty of the court to judicially manage the process. The provision of evidence in civil proceedings can be legitimately considered as an activity of the parties aimed at obtaining the necessary evidence in compliance with the conditions provided for by law and as an activity of the court that assists in the collection and presentation of evidence.

The Code of Civil Procedure of Ukraine as amended in 2017 expanded the list of requirements that must be met by an application for securing evidence. The legislator, regulating the procedure for securing evidence (deadlines for filing such an application, peculiarities of the court proceedings and consequences of initiating the securing of evidence), sees its implementation exclusively in the claim proceedings. A certain novelty of the Code of Civil Procedure of Ukraine as amended in 2017 is the possibility to use the institute of securing evidence in the course of consideration of a case by an international commercial arbitration or arbitral tribunal.

Key words: provision of evidence, proof, means of proof, civil proceedings, judicial procedures.

DOI: 10.33663/0869-2491-2024-35-535-544

УДК 347.91/95

С. О. КОРОЄД,

доктор юридичних наук, професор*

ORCID: 0000-0001-7899-957X

**ПРАВИЛА ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО
ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА ЯК ЄДИНІ СТАНДАРТИ
ВИРІШЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПИТАНЬ**

У статті здійснюється науково-практичний аналіз документа «Правила організації ефективного цивільного судочинства у Київському апеляційному суді» (2023 р.) з точки зору запровадження нових механізмів забезпечення ефективного цивільного судочинства, зокрема в умовах воєнного стану. Визначається юридична сила і можливе місце цих Правил у системі джерел цивільного процесуального права, а також «завдання» зазначених Правил. Наводиться характеристика положень Правил, які суперечать положенням ЦПК України або ж дублюють його норми. Обґрунтовується висновок, що не лише юридична сила, а й практична цінність розроблених Правил викликає сумніви, адже в них відсутні певні нові інструменти чи нові рекомендації щодо тлумачення процесуальних норм, які могли б забезпечити ефективне цивільне судочинство або ж підвищити його ефективність порівняно з існуючим процесуальним регулюванням. Пропонується замість Правил видати структурований за відповідними процесуальними питаннями (розділами) збірник відповідних рішень Верховного Суду та Ради суддів України.

Ключові слова: цивільне судочинство, правила, ефективність, судовий розгляд, оперативність, своєчасність, процесуальна форма, процесуальні питання, стандарти, суд, учасники справи.

Koroied Serhii. Rules for the organization an effective civil proceedings as unified standards for solving procedural issues

The article carries out a scientific and practical analysis of the document «Rules for the Organization of Effective Civil Proceedings in the Kyiv Court of Appeal» (2023) from the point of view of the introduction of new mechanisms for ensuring effective civil proceedings, in particular in the conditions of martial law. The legal force and possible place of the specified Rules in the system of sources of civil procedural law, as well as the «objectives» of the specified Rules, are determined. The characteristics of the provisions of the Rules are given, which contradict the provisions of the Civil Code of Ukraine or duplicate its norms. The conclusion is substantiated that not only the legal force, but also the practical value of the developed Rules raises doubts, because they lack any new tools or new recommendations for the interpretation of procedural norms that could ensure effective civil proceedings or increase its effectiveness in comparison with the existing procedural regulation. Instead of the Rules, it is proposed to issue a

* Koroied Serhii, Doctor of Juridical Sciences, Full Professor

© С. О. Короєд, 2024

structured by relevant procedural issues (chapters) «collection» of relevant conclusions of the Supreme Court and of the decisions of Council of Judges of Ukraine.

Key words: *civil proceedings, rules, effectiveness, trial, efficiency, timeliness, procedural form, procedural issues, standards, court, participants in the case.*

Вступ. Ще десяток років тому в своїх попередніх наукових публікаціях ми приділяли чимало уваги питанням ефективності правосуддя в аспекті вдосконалення цивільного процесуального порядку розгляду судами цивільних справ. Ми вважали, що проблема ефективності правосуддя в цивільних справах підлягає вирішенню комплексно, як організаційними засобами (рівномірне навантаження на суддів, належне матеріальне забезпечення судів, достатня кількість кваліфікованих суддівських кадрів, їх добросовісне ставлення до справи і повага до закону тощо), так і шляхом удосконалення цивільного процесуального регулювання, адже ефективність цивільного судочинства залежить передусім від якості процесуального регламенту всіх стадій цивільного процесу та пов'язана із диференціацією та оптимізацією процесу, спрощенням і прискоренням судових процедур, наданням нового тлумачення розуміння змісту цивільних процесуальних інститутів, від реалізації яких прямо залежить ефективність цивільного судочинства, наділенням суддів такими процесуальними повноваженнями в процесі, які давали б їм змогу виконувати правосудні функції, втручаючись за необхідності в диспозитивні і змагальні права сторін¹. Відтоді як серед вчених-процесуалістів, так і суддів питанню ефективності цивільного правосуддя приділяється достатня увага, хоча універсальних підходів щодо визначення чинників (передумов) забезпечення ефективності того чи іншого виду судочинства не вироблено. Прагнення створити ефективне цивільне судочинство залишається головною метою судово-правової реформи, адже розробити систему вирішення цивільно-правових спорів, яка б найбільш ефективно захищала порушені права та була б здатною оперативно і правильно вирішувати велику кількість правових спорів, досі не вдається, хоча у зв'язку зі збільшенням навантаження на частину судів через припинення роботи судів на тимчасово окупованій території і території ведення воєнних дій, процесуальний аспект забезпечення ефективності цивільного судочинства в умовах воєнного стану набуває неабиякої актуальності.

Огляд літератури з теми дослідження. Питання забезпечення ефективності цивільного судочинства пов'язане із цивільною процесуальною формою захисту прав у цілому, різні аспекти якої висвітлювали у своїх роботах провідні вчені-процесуалісти: І. В. Андронов, С. С. Бичкова, В. І. Бобрик, С. В. Васильєв, К. В. Гусаров, Х. А. Джавадов, О. О. Кармаза, В. В. Комаров, М. Л. Коханська, М. П. Курило, Д. Д. Луспеник, Ю. Д. Притика, Ю. Ю. Рябченко, Г. П. Тимченко, М. Й. Штефан, В. П. Феннич, С. Я. Фурса, М. М. Ясинюк та ін.

Постановка проблеми. Водночас, як слушно зауважував академік О. Д. Крупчан, підвищення ефективності цивільного судочинства можливе

саме за рахунок внутрішніх резервів судової системи в межах існуючого порядку судочинства, а також удосконалення такого порядку². Ми також дотримуємось точки зору, що ефективність цивільного судочинства залежить не лише від вдосконалення процесуального регламенту, а й від правильного тлумачення розуміння змісту цивільних процесуальних інститутів. І в цьому аспекті суддя Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду Д. Д. Луспеник слушно наголошував, що під час здійснення правосуддя суди повинні вміти «приспосовувати» чинні процесуальні норми для дієвого здійснення правосуддя в умовах воєнного стану³. Тобто фактично йдеться про певні єдині процесуальні стандарти в застосуванні процесуальних приписів. Саме про такі стандарти йдеться в документі із назвою «Правила організації ефективного цивільного судочинства у Київському апеляційному суді»⁴ (далі – Правила), які було представлено за результатами конференції для українських суддів у середині жовтня 2023 р. у Кракові⁵. Дія цих Правил, як зазначено в преамбулі, спрямована на досягнення найбільшої ефективності судочинства в частині його оперативності. Проте ці Правила не входять до системи законодавства про цивільне судочинство, їхня юридична сила та порядок «імплементатії» в роботу Київського апеляційного суду залишається під питанням, так само як і визначені в них правила поведінки в аспекті запровадження нових механізмів забезпечення ефективного цивільного судочинства в Україні. Неприйнятими ці Правила визнала й Рада адвокатів України⁶. Водночас схожі Правила з 2020 р. використовуються й у судах Одеської області, які розроблені суддями пілотних судів Одеської області, адвокатами Ради адвокатів Одеської області та прокурорами Прокуратури Одеської області⁷. Так, в одній із ухвал Малиновського районного суду м. Одеси про відкриття провадження в цивільній справі в резолютивній частині зазначено, що «в процесі розгляду справ Малиновським районним судом м. Одеси застосовуються правила організації ефективного цивільного судочинства, запроваджені Радою суддів України від 28.02.2020, з текстом яких можна ознайомитись за посиланням <https://oda.court.gov.ua/sud4813/inshe/3/1163581/>»⁸. Посилання на ці Правила містяться також в ухвалях інших судів Одеської області. Зміст цих Правил, які застосовуються судами Одеської області з 2020 р. та в яких «запроваджуються» єдині стандарти вирішення процесуальних питань, дуже подібний до змісту Правил організації ефективного цивільного судочинства у Київському апеляційному суді (2023 р.). Водночас жодні законодавчі акти не уповноважують суди та інших суб'єктів ухвалювати й запроваджувати в судах окремих областей, а суди – застосовувати подібні правила паралельно із актами цивільного процесуального законодавства, адже навіть в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи та установи системи правосуддя діють виключно на підставі, у межах повноважень і в спосіб, визначені Конституцією України та законами України (ст. 12² Закону України «Про правовий режим воєнного стану»).

Мета і завдання дослідження. А тому науково-практичний аналіз цих Правил передусім з точки зору відповідності задекларованого завдання їх змісту в аспекті запровадження нових механізмів забезпечення ефективного цивільного судочинства, зокрема в умовах воєнного стану, й ставить за мету наша стаття. Досягненню зазначеної мети сприятиме вирішення таких основних завдань: а) встановити юридичну силу та можливе місце цих Правил у системі джерел цивільного процесуального права; б) визначити «завдання» зазначених Правил; в) охарактеризувати окремі положення Правил, які суперечать положенням ЦПК України або ж дублюють його норми чи повторюють відповідні висновки, викладені у постановках Верховного Суду.

Виклад основного матеріалу. Одразу ж зауважимо, що з огляду на визначені вченими-процесуалістами С. В. Васильєвим⁹ і В. П. Фенничем¹⁰ складові системи джерел цивільного процесуального права України зазначені вище Правила до жодного із видів джерел цивільного процесуального права (навіть таких джерел, як судова практика або загальні принципи права), на нашу думку, віднести не можна (зазначені Правила можна було б віднести до звичаїв, проте цивільне судочинство звичаями не регламентується). До системи законодавства про цивільне судочинство ці Правила також не входять (ст. 3 ЦПК України).

Водночас саме цивільне процесуальне законодавство за предметом правового регулювання закріплює, зокрема: які дії і в якій послідовності можуть здійснювати учасники цивільного судочинства; коло таких учасників, їх права і обов'язки; підвідомчість і підсудність справ; форми фіксації процесуальних дій і рішень, що ухвалюються в ході вирішення справ; строки вчинення процесуальних дій; види і джерела доказів; гарантії дотримання процесуальних норм, законності й обґрунтованості прийнятих рішень тощо. Ці елементи являють собою конструктивні частини цивільної процесуальної форми, є ядром цивільного процесуального законодавства, що містить «програму» цивільної процесуальної діяльності, спрямовану на реалізацію завдання цивільного судочинства¹¹.

А тому розглядати ці Правила варто лише як рекомендації (недотримання яких не є «порушенням норм процесуального права», тобто не є підставою для оскарження судових рішень чи застосування до учасників справи якихось негативних наслідків) із не обов'язковими для суду та учасників справи правилами поведінки, які юридично не можуть забезпечити виконання судом завдання цивільного судочинства.

Зі змісту преамбули зазначених Правил випливає, що необхідними передумовами ефективного судочинства є добросовісна реалізація учасниками справи процесуальних прав, добросовісне виконання встановлених законом обов'язків, дотримання всіма суб'єктами судового провадження етичних норм. Ці Правила визначені судом для реалізації процесуальних прав та обов'язків учасників цивільного процесу у частині, в якій вони «прямо не

врегульовані законом» (хоча в наступному абзаці вже зазначено, що цими Правилами «деталізуються питання, які урегульовані ЦПК України», тобто в самій преамбулі закладена суперечність у визначенні предмета регулювання цих Правил). Таке формулювання дає підстави вважати, що ефективність цивільного судочинства пов'язана передусім із процесуальними діями самих учасників справ. Тобто ці Правила, з огляду на преамбулу, переважно визначають поведінку саме учасників справи, а не суду. Хоча процесуальні правила поведінки (як норми публічного права), так само як і завдання цивільного судочинства, мають бути адресовані передусім суду. Отже, випливає, що ефективне цивільне судочинство мають забезпечувати саме учасники справи, фактично звільняючи суд від відповідальності за неефективне цивільне судочинство. Тобто роль суду (судді) в забезпеченні ефективного цивільного судочинства в цих Правилах конкретно не визначена. Так само як і не визначено (не структуровано) напрями забезпечення судом ефективності цивільного судочинства.

У преамбулі цих Правил визначається, що досягнення найбільшої ефективності судочинства забезпечується лише за рахунок його оперативності. Проте, навіть якщо говорити про процесуальний аспект ефективності цивільного судочинства, то його оперативність не є єдиним процесуальним завданням (адже згідно з ч. 1 ст. 2 ЦПК України завданням цивільного судочинства є справедливий, неупереджений і своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб, інтересів держави). Також варто звернути увагу, що норми ЦПК України не містять положень ані щодо ефективності (ефективного) цивільного судочинства, ані щодо необхідності прагнути її підвищення (в Кодексі йдеться лише про ефективний захист порушених прав), а відтак така мета має не нормативний, а більше науковий характер, хоча й має практичний зміст, адже забезпечення розгляду цивільних справ у максимально короткі строки і уникнення зловживання учасниками справи процесуальними правами є відповідними нормативними процесуальними засадами (принципами) цивільного судочинства.

Саме по собі «запровадження єдиних стандартів вирішення процедурних питань», як це задекларовано в преамбулі, на нашу думку, вже становить певне втручання в суддівський розсуд, тобто право судді вирішувати процесуальні питання відповідно до свого внутрішнього переконання згідно із приписами ЦПК України та інших офіційних джерел цивільного процесуального права.

Як прямо зазначено в преамбулі, Правила «деталізують питання, які урегульовані ЦПК України». З цього випливає, що, з одного боку, як було зазначено вище, Правила звужують сферу застосування суддівського розсуду, а з другого – через таку «деталізацію» фактично виключають застосування судом процесуальних норм на підставі аналогії закону чи аналогії права.

Певні положення Правил взагалі суперечать нормам ЦПК України, зважаючи права учасників справи. Наприклад, положення п. 2.2, у якому встановлено вимоги до форми (у друкованому вигляді певним шрифтом) і обсягу (не більше 25 сторінок друкованого тексту), а також положення п. 2.3, у якому встановлено граничний строк (не пізніше ніж за 24 години до визначеної дати судового засідання) подання до суду процесуальних документів (тобто з непередбачених Кодексом підстав обмежується право учасників справи подавати власноруч написані документи, наприклад заяви про відкладення розгляду справи, а також подавати до суду документи в день судового засідання).

Водночас багато положень Правил дублюють існуючі норми ЦПК України, які чітко врегульовують ті чи інші процесуальні питання (наприклад, пункти 1.7, 1.8, 2.4, 3.1, 3.2, 6.1, 9.1 та ін.). А це не відповідає «завданню» цих Правил, які мають «деталізувати питання, які урегульовані ЦПК України» або ж «визначати правила реалізації процесуальних прав і обов'язків учасників процесу в тій частині, в якій вони прямо не врегульовані законом».

Також у тексті Правил вміщено положення, які впливають зі сформульованих Верховним Судом висновків з процесуальних питань (наприклад, останній абзац п. 4.4 щодо обов'язку учасників справи з розумним проміжком часу цікавитись ходом розгляду справи або ж п. 6.2, згідно з яким суд має право користуватись даними з Державного реєстру речових прав, Єдиного державного реєстру юридичних осіб, Єдиного реєстру виконавчих проваджень та ін.), тому такі висновки суди зобов'язані безпосередньо враховувати в силу ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», а не керуватися зазначеними Правилами.

Викладені в Правилах питання відводу і самовідводу (пункти 3.1–3.5) повністю відтворюють положення відповідного рішення Ради суддів України. Що стосується положень п. 4.1 про обов'язок адвоката додати довідку про дні і години, на які в нього вже заплановані судові засідання, то в цій частині ці Правила фактично зобов'язують учасника справи (представника) до дій, які не є для нього обов'язковими відповідно до положень ЦПК України.

Закріплені у пунктах 6.1–6.2 питання подання доказів до суду апеляційної інстанції фактично дублюють відповідні положення ЦПК України. Водночас питання у пунктах 7.1 і 7.2 щодо поновлення та продовження процесуальних строків апеляційним судом уже набули висвітлення у відповідних висновках, викладених у постановках Верховного Суду.

Водночас запропоновані у пунктах 10.1–10.3 правила поведінки в умовах надзвичайних ситуацій (воєнний стан, замінування будівлі суду, карантин) взагалі не стосуються процесуального порядку здійснення цивільного судочинства (і його ефективності). Як зауважив Верховний Суд в одній зі справ, чинним законодавством у сфері цивільного захисту передбачений чіткий алгоритм поведінки громадян і відповідні повноваження органів державної влади, місцевого самоврядування у випадку виникнення надзвичайної ситу-

ації. Після отримання таких оповіщень громадяни мають діяти відповідно до наданих інструкцій і правил цивільного захисту, зокрема, припинити роботу та вжити необхідних заходів безпеки. Суд же має виходити з того, що відсутній учасник справи не з'явився в судові засідання з об'єктивних і поважних причин, за відсутності клопотання про розгляд справи за його відсутності¹².

Отже, не лише юридична сила, а й практична цінність розроблених Правил викликає чимало зауважень, оскільки в Правилах відсутні якісь нові інструменти чи нові рекомендації щодо тлумачення відповідних процесуальних норм (відмінні від існуючих норм ЦПК України та висновків Верховного Суду), які б дійсно могли забезпечити ефективне цивільне судочинство або ж підвищити ефективність останнього порівняно з існуючим сьогодні цивільним процесуальним регулюванням порядку здійснення правосуддя в цивільних справах.

Висновки. Отже, проведений нами науково-практичний аналіз документа «Правила організації ефективного цивільного судочинства у Київському апеляційному суді» (2023 р.) дає підстави для висновку, що за умови існування в межах окремих судів подібних Правил (рекомендацій), у них має йтися не про «деталізацію» вже врегульованих у ЦПК України процесуальних питань, а йтися про єдині підходи до вирішення «процесуальних питань» саме за рахунок запровадження єдиного тлумачення і єдиного підходу в юридичній оцінці можливих процесуальних ситуацій. Таке завдання, на нашу думку, можна було б виконати, видавши структурований за відповідними процесуальними питаннями (розділами) збірник відповідних висновків Верховного Суду та рішень Ради суддів України, що дало б змогу суддям правомірно й безпосередньо застосовувати (враховувати) відповідні висновки, викладені у постановках Верховного Суду в силу ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», та роз'яснення Ради суддів України, а не керуватися Правилами (чи іншими роз'ясненнями), які згідно із положеннями ст. 3 ЦПК України не входять до системи законодавства про цивільне судочинство. Подальші дослідження цих питань допоможуть поглибити теоретичні знання в галузі цивільного процесу щодо напрямів забезпечення ефективного цивільного судочинства та сприятимуть застосуванню на практиці єдиних підходів забезпечення оперативного вирішення цивільних справ.

1. Короед С. О. Процесуальне забезпечення ефективності цивільного судочинства: монографія. Київ: МП Леся, 2013. 509 с. 2. Проблеми оптимізації цивільного процесу в Україні: монографія / Берестова І. Е., Бичкова С. С., Бобрик В. І. та ін., за ред. академіка НАПрН України О. Д. Крупчана. Київ: НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. С. 6. 3. Судді Верховного Суду обговорили з науковцями актуальні питання судочинства на VII Харківському міжнародному юридичному форумі. 05 жовтня 2023. *Офіційний вебсайт Верховного Суду*. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1487937/> (дата звернення: 15.12.2023). 4. Правила організації ефективного цивільного судочинства у Київському апеляційному суді. *Офіційний вебсайт Національної асоціації адвокатів України*. URL: <https://unba.org.ua/assets/>

uploads/publications/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9A%D0%90%D0%A1.pdf (дата звернення: 15.12.2023). 5. Київський апеляційний суд продовжує працювати над розробкою Правил організації ефективного судочинства в рамках програми MATRA. *Офіційний вебсайт Київського апеляційного суду*. URL: <https://www.kas.gov.ua/?p=33289> (дата звернення: 15.12.2023). 6. Правила ефективного судочинства – це закон, а не внутрішні рекомендації (рішення РАУ). *Офіційний вебсайт Національної асоціації адвокатів України*. 24.10.2023. URL: <https://unba.org.ua/news/8446-pravila-efektivnogo-sudochinstva-ce-zakon-a-ne-vnutrishni-rekomendacii-rishennya-rau.html> (дата звернення: 15.12.2023). 7. Правила організації ефективного цивільного судочинства. Офіційний вебсайт одеського апеляційного суду. 10 серпня 2021. URL: <https://oda.court.gov.ua/sud4813/inshe/3/1163581/> (дата звернення: 15.12.2023). 8. Ухвала Малиновського районного суду м. Одеси від 29 листопада 2023 року, судова справа № 521/25864/23, провадження № 2/521/6726/23. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/115285175/> (дата звернення: 15.12.2023). 9. Васильєв С. В. Поняття та складові системи джерел цивільного процесуального права України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Право. 2013. № 1062. Вип. 14. С. 192–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKHiPR_2013_1062_14_49 (дата звернення: 15.12.2023). 10. Фенніч В. П. Система джерел цивільного процесуального права та місце в ній судового прецеденту. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. № 3. С. 72–81. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264832> (дата звернення: 15.12.2023). 11. Короєд С. О. Процесуальне забезпечення ефективності цивільного судочинства: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2014. С. 5, 9. 12. Чи потрібно клопотання про відкладення розгляду в разі повітряної тривоги – ВС. *Вебсайт газети «Закон і бізнес»*, 16.01.2023. URL: <https://zib.com.ua/ua/154453.html> (дата звернення: 15.12.2023).

References

1. Koroied S. O. *Protsesualne zabezpechennia efektyvnosti tsyvilnoho sudochynstva: monohrafiia*. Kyiv: MP Lesia, 2013. 509 s. [ukr.]. 2. *Problemy optymizatsii tsyvilnoho protsesu v Ukraini: monohrafiia / Berestova I. E., Bychkova S. S., Bobryk V. I. ta in., za red. akademika NAprN Ukrainy O. D. Krupchana*. Kyiv: NDI pryvatnoho prava i pidpriemnytstva NAprN Ukrainy, 2011. S. 6 [ukr.]. 3. *Suddi Verkhovnoho Sudu obhovoryly z naukovtsiamy aktualni pytannia sudochynstva na VII Kharkivskomu mizhnarodnomu yurydychnomu forumi*. 05 zhovtnia 2023. *Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoho Sudu*. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1487937/> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 4. *Pravyla orhanizatsii efektyvnogo tsyvilnoho sudochynstva u Kyivskomu apeliatiiynomu sudi*. *Ofitsiyni veb-sait Natsionalnoi asotsiatsii advokativ Ukrainy*. URL: <https://unba.org.ua/assets/uploads/publications/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9A%D0%90%D0%A1.pdf> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 5. *Kyivskiy apeliatiiyny sud prodovzhuie pratsiuvaty nad rozrobkoiu Pravyl orhanizatsii efektyvnogo sudochynstva v ramkakh prohramy MATRA*. *Ofitsiyni veb-sait Kyivskoho apeliatiiynoho sudu*. URL: <https://www.kas.gov.ua/?p=33289> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 6. *Pravyla efektyvnogo sudochynstva – tse zakon, a ne vnutrishni rekomendatsii (rishennia RAU)*. *Ofitsiyni veb-sait Natsionalnoi asotsiatsii advokativ Ukrainy*. 24.10.2023. URL: <https://unba.org.ua/news/8446-pravila-efektivnogo-sudochinstva-ce-zakon-a-ne-vnutrishni-rekomendacii-rishennya-rau.html> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 7. *Pravyla*

orhanizatsii efektyvnogo tsyvilnoho sudochynstva. *Ofitsiyni veb-sait odeskoho apeliatiiynoho sudu*. 10 serpnia 2021. URL: <https://oda.court.gov.ua/sud4813/inshe/3/1163581/> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 8. *Ukhvala Malynovskoho raionnoho sudu m. Odesy vid 29 lystopada 2023 roku, sudova sprava # 521/25864/23, provadzhennia # 2/521/6726/23*. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/115285175/> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 9. *Vasyliiev S. V. Poniattia ta skladovi systemy dzherel tsyvilnoho protsesualnoho prava Ukrainy*. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. Serii: Pravo. 2013. # 1062. Vyp. 14. S. 192–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKHiPR_2013_1062_14_49 (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 10. *Fennych V. P. Systema dzherel tsyvilnoho protsesualnoho prava ta mistse v nii sudovoho pretsedenta*. *Elektronne naukove vydannia «Analitichno-porivnialne pravoznavstvo»*. 2022. # 3. S. 72–81. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/264832> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.]. 11. *Koroied S. O. Protsesualne zabezpechennia efektyvnosti tsyvilnoho sudochynstva: avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.03*. Kyiv, 2014. S. 5, 9 [ukr.]. 12. *Chy potribno klopottannia pro vidkladennia rozghliadu v razi povitrianoi tryvohy – VS*. *Veb-sait hazety «Zakon i biznes»*, 16.01.2023. URL: <https://zib.com.ua/ua/154453.html> (дата звернення: 15.12.2023) [ukr.].

Koroied Serhii. Rules for the organization an effective civil proceedings as unified standards for solving procedural issues

Introduction: *The problem of the existence and application by courts of document «Rules for the Organization of Effective Civil Proceedings in the Kyiv Court of Appeal» (2023) as a source of civil procedural law of Ukraine is considered. This problem is due to the fact that the specified Rules are not included in the system of legislation on civil justice, their legal force and the order of «implementation» in the work of the Kyiv Court of Appeal remains in question, as well as the rules of conduct defined in them in the aspect of introducing new mechanisms for ensuring effective civil proceedings in Ukraine. In addition, no legislative acts authorize courts and other subjects to adopt and implement such Rules in the courts of individual regions, and courts to apply such Rules in parallel with acts of civil procedural legislation, because even in the conditions of the legal regime of martial law, courts, bodies and institutions of the justice system act exclusively on the basis, within the limits of authority and in the manner determined by the Constitution of Ukraine and by the laws of Ukraine.*

The purpose of the article: The purpose of the article is a scientific and practical analysis of the document «Rules for the Organization of Effective Civil Proceedings in the Kyiv Court of Appeal» (2023), primarily from the point of view of compliance with the declared objective of their content in the aspect of introducing new mechanisms for ensuring effective civil proceedings.

Results: *The results of the study are based on a systematic analysis of the provisions of the Civil Procedural Code of Ukraine, the theoretical foundations of the civil procedure and the text of the mentioned Rules. The legal force and possible place of the specified Rules in the system of sources of civil procedural law, as well as the «objectives» of these Rules, are determined. The description of certain provisions of the Rules, which contradict the norms of the Civil Code of Ukraine or duplicate them, is given. It was established that the specified Rules cannot be attributed to any of the types of sources of civil procedural law; they are not included in the system of legislation on civil justice. These Rules should be considered only as recommendations (non-observance of which is not a «violation of the rules of procedural law», that is, it*

is not a basis for challenging court judgments or applying any negative consequences to the participants in the case) with non-binding rules of conduct for the court and the participants in the case, which legally cannot ensure that the court fulfills the objectives of civil proceedings. The content of these Rules indicates that «effective civil proceedings» must be ensured by the participants in the case, actually exempting the court from responsibility for «ineffective» civil proceedings. The role of the court (judge) in ensuring effective justice is not clearly defined. Areas of ensuring the effectiveness of civil proceedings are not structured. According to the results of a systematic analysis of the content of the specified Rules, attention is drawn to the fact that not only the legal force, but also the practical value of the developed Rules causes many comments, since the Rules do not contain any new tools or new recommendations for the interpretation of the relevant procedural norms (different from the existing conclusions of the Supreme Court), which could really ensure effective civil proceedings or increase the effectiveness of the latter in comparison with the procedural regulation existing today.

Conclusions: Given the existence of such Rules (recommendations), they should not be about detailing procedural issues already regulated in the Civil Code of Ukraine, but about unified approaches to solving «procedural issues» precisely through the introduction of a unified interpretation and unified approach in the legal assessment of possible procedural situations. Such objective could be accomplished by issue a structured by relevant procedural issues (chapters) «collection» of relevant conclusions of the Supreme Court and of the decisions of Council of Judges of Ukraine, which would allow judges to directly apply the relevant conclusions of the Supreme Court and decisions of the Council of Judges of Ukraine, rather than being guided by Rules that are not included in the system of legislation on civil proceedings.

Key words: civil proceedings, rules, effectiveness, trial, efficiency, timeliness, procedural form, procedural issues, standards, court, participants in the case.

DOI: 10.33663/0869-2491-2024-35-545-552

УДК 347.4, 346.2

М. В. ВЕНЕЦЬКА,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник*
ORCID: 0000-0002-7082-9426

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ЖИТЛА

У статті досліджуються питання розмежування правових механізмів фінансування будівництва житла, які застосовуються у діяльності фондів фінансування будівництва та інститутів спільного інвестування.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні договори, фонди фінансування будівництва, інститути спільного інвестування, фінансування будівництва житла.

Venetska Marina. Problems of applying legal mechanisms for housing construction financing

The article is devoted to the issues of distinguishing the legal mechanisms of housing construction financing, which are used in the activities of construction financing funds and joint investment institutions (JII).

Key words: investments, investment contracts, construction financing funds, joint investment institutions, housing construction financing.

Постановка і актуальність проблеми. На цей час в Україні фінансування будівництва житла здійснюється із застосуванням доволі обмеженого кола правових механізмів і залучених до таких відносин суб'єктів. Значного поширення набула практика фінансування будівництва житла інститутами спільного інвестування не через продаж цінних паперів, а шляхом укладення інвестиційних договорів, яка продовжується й нині. Питання правомірної практики їх застосування й до цього часу залишається дискусійним, що може свідчити про недотримання суб'єктами господарювання визначених законодавством правових механізмів у своїй діяльності.

Проблемам фінансово-кредитних механізмів будівництва житла здебільшого приділяється увага в економічній літературі. Правові проблеми фінансування будівництва житла у діяльності фондів фінансування будівництва розглядали вчені-правники Д. С. Спесівцев, О. С. Яворська, О. В. Удалов та ін.

Метою дослідження є дослідження проблем розмежування правових механізмів інвестування та фінансування будівництва житла, які мають застосовувати у своїй діяльності фонди фінансування будівництва та інститути спільного інвестування

* **Venetska Maryna**, Candidate of Juridical Sciences (Ph. D.), Senior Research Officer